

Vybrané aktuální projekty Centra ZPJ

Jan Rygl, Vojtěch Kovář

E-mail: xrygl@fi.muni.cz, xkovar3@fi.muni.cz
http://nlp.fi.muni.cz/poc_lingv/

Obsah:

- ▶ Rozpoznávání autorství anonymních dokumentů na Internetu
- ▶ SET – aplikačně orientovaná syntaktická analýza

Motivace

Proč se začalo mluvit o určování autorství?

- ▶ Může za to Shakespearovo dílo:

- Gale Ecco, 1787:

A Dissertation on the Three Parts of King Henry VI. Tending to Shew That Those Plays Were Not Written Originally by Shakspeare.

Motivace

Koho autorství dokumentů zajímá?

- ▶ Ministerstvo vnitra
 - Anonymní výhrůžky (ohlášení bomby, hrozby sousedům, kolegům)
 - Publikování ilegálních textů pod pseudonymem
- ▶ Soudy
 - Zpochybnění závěti (ověření shody autorství)
 - Falešné doznání obžalovaného napsané policisty (**1. použití před soudem**)
- ▶ Firmy
 - Kdo pomlouvá na Internetu firmu
 - Publikují kritikové/pochlebovači pod více účty?

Motivace

Prostředí Internetu?

- ▶ anonymita, nejsou k dispozici logy a používají se proxy servery
- ▶ prostor pro extremismus, podporu terorismu, podvody
- ▶ velké množství dat znemožňuje manuální analýzu lingvisty

Dennis Bayley, 2004:
Anonymity is the single most important enabler of criminal activity.

Praktické zadání

1. **Verifikace:** Máme množinu dokumentů psaných pod dvěma pseudonymy. Mají dokumenty jednoho autora?
2. **Shlukování:** Máme příspěvky od několika autorů, lze některé autory ztotožnit?
3. **Přiřazování s kandidáty:** Máme anonymní dokumenty a množinu potenciálních autorů. Pokud dokumenty patří někomu z potenciálních autorů, kterému?
4. **Přiřazování bez kandidátů:** Máme anonymní dokument, chceme zjistit autora.
 - Až zde potřebujeme Internet.
 - Pokud předem neomezíme množinu (autor je registrovaný na webu, bydlí v nějaké vesnici apod.), úloha je velmi “ambiciózní”.
 - Předpokládá se, že skutečný **autor někdy publikoval pod svým pravým jménem** (bakalářská práce, inzerát, ...)

Jak na ověření autorství

Mějme dokumenty psané pod dvěma pseudonymy *A* a *B*. *Jaká je pravděpodobnost, že autor A a B je jedna osoba?*

Postup:

1. Analýza textů
 - Detekce jazyka (např. `langid.py`)
 - Detekce kódování (laboratorní `chared`)
2. Zpracování textů
 - Odstranění šumu (text a formátování, které nevytvořil autor)
 - Tokenizace
 - Morfologická analýza a desambiguace (značky, lemmata, doplnění diakritiky), pro češtinu `majka`, pro jiné jazyky např. `Stanford POSTagger`
 - Možná syntaktická analýza (pro češtinu a angličtinu laboratorní `SET`)
3. Vlastní analýza autorství dokumentů.

Příklad zpracování textu

```
<p align="justify">  Společnost se za
svou historii dokázala
```



```
<s>

Společnost   společnost   k1gFnSc1
se           sebe         k3xPyFc4
za           za           k7c4
svou        svůj        k3x0yFpXgFnSc4
historii    historie    k1gFnSc4
dokázala    dokázat    k5eAaPmAgFnS
```

Metody autorství: charakteristické rysy autora

Vychází se z předpokladu, že každý autor má individuální:

- ▶ aktivní slovní zásobu,
- ▶ oblíbené fráze a posloupnosti slov,
- ▶ znalost gramatiky
- ▶ a typografické znalosti.

Jelikož tyto své návyky používá autor podvědomě, lze pomocí nich vytvořit rysy autora, které ho charakterizují.

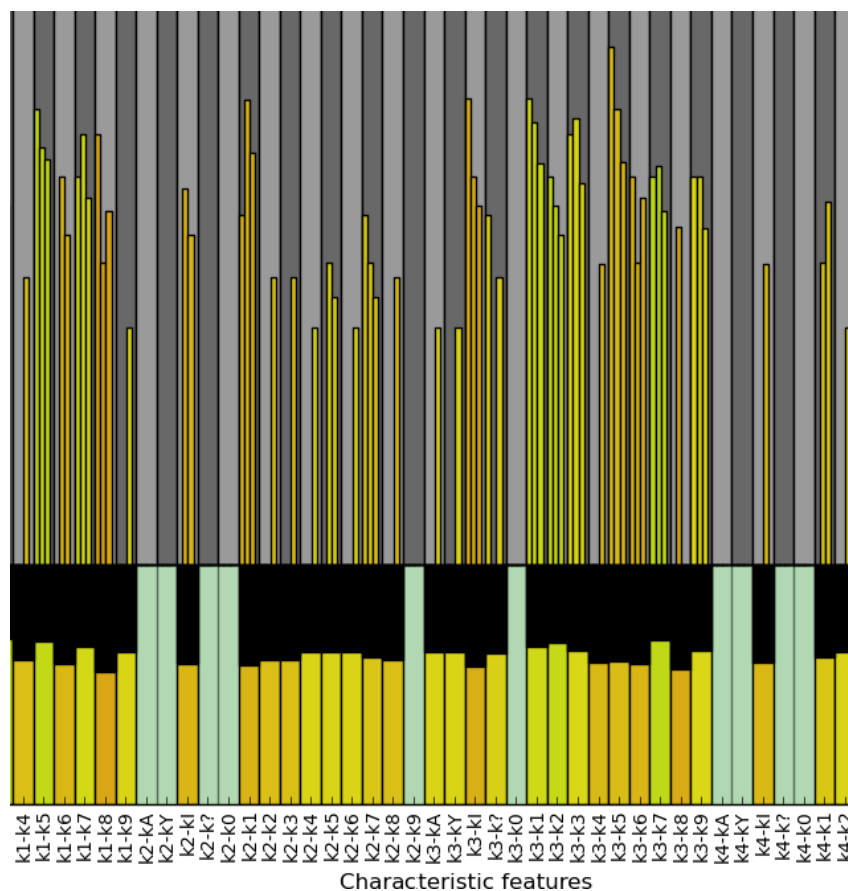
Metody autorství: charakteristické rysy autora

- ▶ Jazykově závislé
 - Osoba mluvčího (pohlaví, číslo)
 - Analýza gramatických značek v textu
 - Analýza počtu vět (hlavní, vedlejší, ...)
 - Chyby v textu (překlepy, hrubky, syntax)

- ▶ Jazykově nezávislé (stačí tokenizace)
 - Analýza délky vět (počet slov, znaků)
 - Analýza délky slov (porovnání histogramů)
 - Frekvence slov, bigramů, ... (ovlivněna tématem)
 - Frekvence stopslov (tematicky nezávislá)
 - δ -score (srovnání frekvencí slov v textu s běžnou frekvencí slova v korpusech)
 - Bohatost slovní zásoby

Extrakce rysů z textu

- ▶ Pro každou kategorii (např. bigramy slovních druhů) a pro každý text spočítáme hodnoty jednotlivých atributů.
- ▶ Atribut je vyčíslitelná charakteristika autora s hodnotou $a_i^{cat}(d) \in \langle 0, 1 \rangle \cup \{undef\}$
- ▶ Např. pro bigramy slovních druhů je atributem relativní frekvence bigramu k2-k1 (adj-noun)

Př. pro 3 dokumenty od 1 autora

Porovnání dvou dokumentů

- ▶ Pro každou kategorii cat a dokument d máme atributy $a_i^{cat}(d)$.
- ▶ Podobnost dvou dokumentů vzhledem ke kategorii cat definujeme jako vektor invertovaných vzdálenosti atributů dvou dokumentů:

$$sim^{cat}(d_1, d_2) = [1 - |a_i^{cat}(d_1) - a_i^{cat}(d_2)|, \dots]$$

Rozdíl atributů bereme v absolutní hodnotě a normujeme podle rozložení hodnot v korpuse.

- ▶ Podobnost dvou dokumentů lze charakterizovat jako vektor podobností kategorií $[sim^{cat_1}(d), \dots]$, kde každá podobnost kategorií je vektor podobností atributů.

Porovnání dvou dokumentů – strojové učení

- ▶ S autory a dokumenty, u nichž známe autorství, vytvoříme velké sady dvojic dokumentů tak, abychom měli stejný případ shod i neshod (např. 10000 od každého). Každé dvojice bude reprezentována n-ticí n-tic.
- ▶ Použijeme **strojové učení**, aby se naučilo rozpoznávat n-tice signalizující shodu a rozdílnost autorů. Získáme tak model M takový, že:

$$M\left([sim^{cat_1}(d), \dots, sim^{cat_n}(d)]\right) = P(autor(A) == autor(D))$$

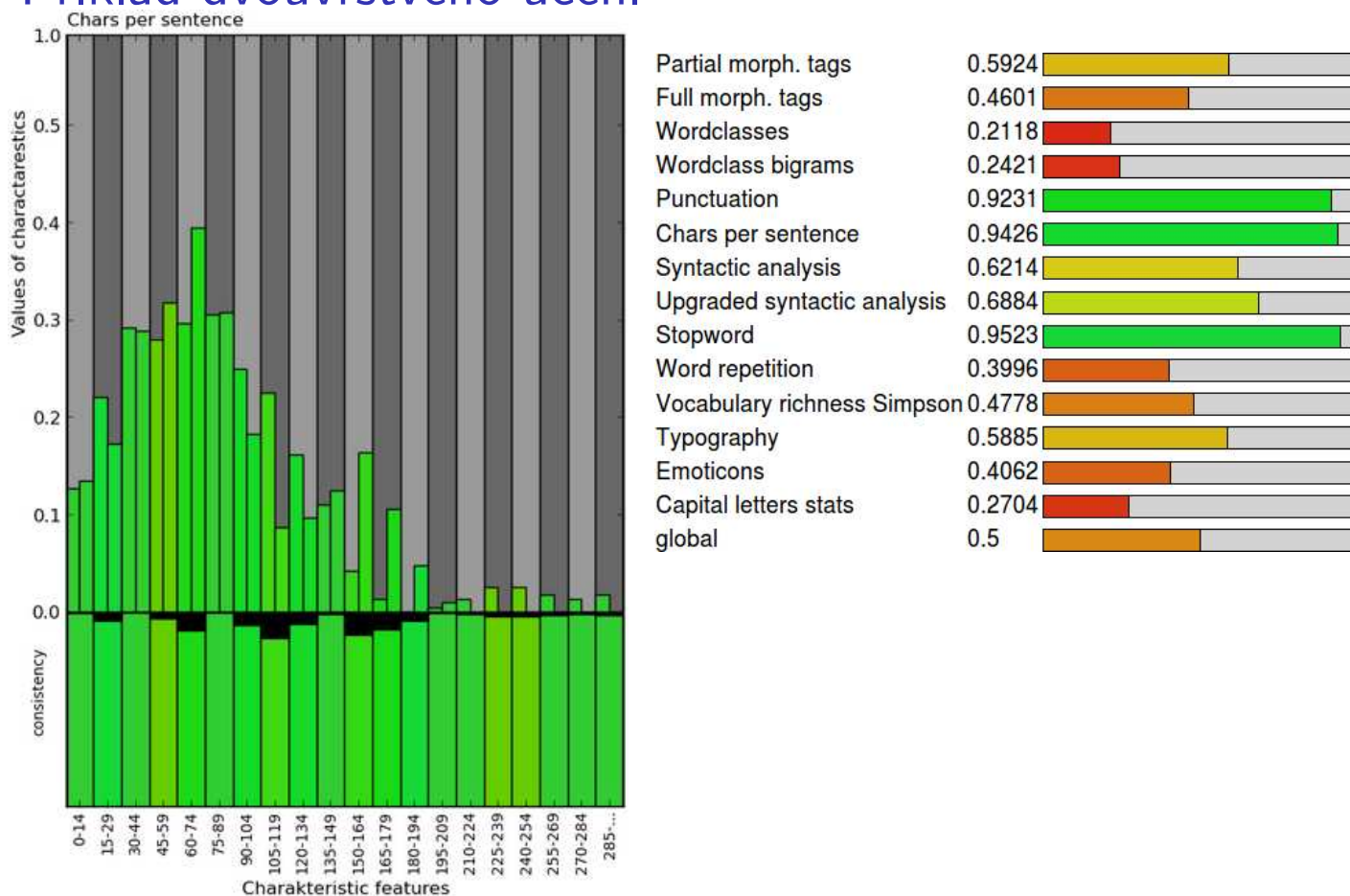
- ▶ Vždy, když budeme chtít srovnávat dva dokumenty, extrahujeme jejich autorské charakteristiky a předložíme je jako n-tici modelu. Ten vrátí odpověď.

Porovnání dvou dokumentů – strojové učení

Volby:

- ▶ Který přístup ke strojovému učení použít?
 - SVM: nejlepší výsledky, podporuje pravděpodobnost, pomalé
 - Naive Bayes: dobré pro testování hypotéz, rychlé a podporuje pravděpodobnost
- ▶ Strojové učení pracuje s vektorem atributů, ne s vektorem vektorů
 - Jednovrstvé učení:
 - vytvořit jeden vektor, pokud budou charakteristiky uspořádané
 - pomalé
 - příliš mnoho atributů
 - Dvouvrstvé učení:
 - rozdělit strojové učení do dvou vrstev
 - v 1. vrstvě se pro každou kategorii vytvoří model
 - v 2. vrstvě se pracuje pouze s jednou pravděpodobností za kategorii, tj. s jednotkami hodnot
 - + flexibilní přístup, rychlejší
 - nelze hledat souvislosti mezi atributy z různých kategorií

Příklad dvouvrstvého učení

Porovnání dvou množin dokumentů

1. Spočítáme pravděpodobnost shody autorství pro každou dvojici dokumentů
 - z 1. množiny (konzistence 1. autora), $C1$
 - z 2. množiny (konzistence 2. autora), $C2$
 - takovou, že jsou z různých množin (podobnost množin), Sim
2. Pro $C1$, $C2$, Sim převedeme množiny hodnot podobnosti dvojic dokumentů na jedno číslo jako vážený průměr:

$$weight(p) = 100 \cdot [0.5 + |p - 0.5|]^2$$

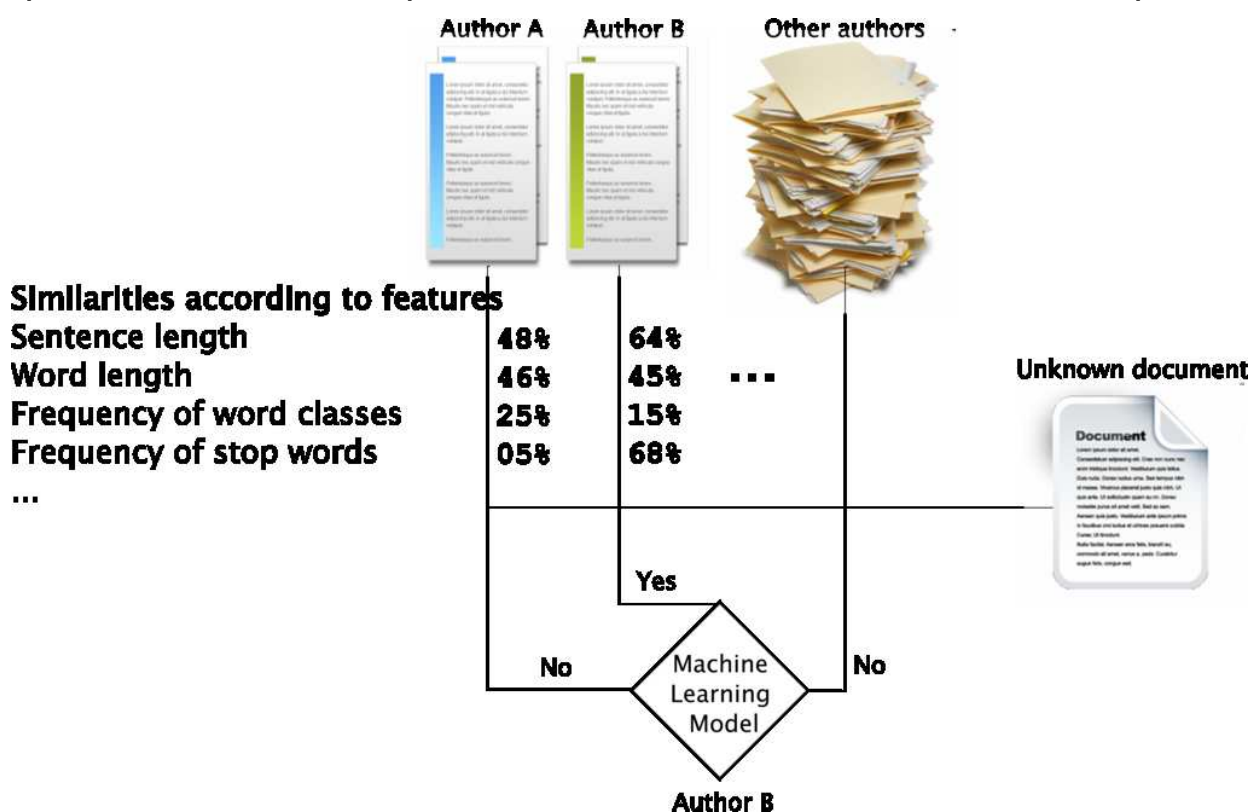
3. Pokud je podobnost sim podobná hodnotám $C1$ a $C2$ či vyšší, autory množin považujeme za 1 autora.
Pokud je podobnost sim řádově nižší, autorství je různé.

Příklad:

- ▶ 1. avg sim: 0.89, autor Less
- ▶ 2. avg sim: 0.78, autor Fairyfire
- ▶ border value: $\frac{0.78}{0.89} \cdot 0.78 = 0.68$
- ▶ distance: 0.62 \rightarrow Less ! = Fairyfire

Rozšíření na přiřazování autorství

Vybereme toho kandidáta, který je nejpodobnější. Kandidát však musí opět překročit min. mez, pokud ne, nikdo z kandidátů text nenapsal.

Rozšíření na přiřazování autorství – nahrazení podobnosti pořadím

Knihy:

dlouhý konzistentní text

Blogy, Fóra:

středně dlouhý text

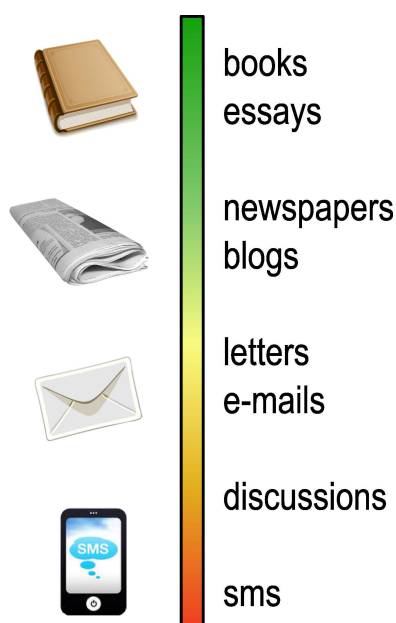

E-maily, Tweety,
Diskuze:

krátký zašuměný text

- ▶ Jako atribut nemusíme brát podobnost dokumentů, ale pořadí podobnosti ve srovnání s ostatními dokumenty.
- ▶ Docílíme tím univerzálních modelů strojového učení, protože každá skupina textů má jiné hranice podobnosti pro shodu autorství.

Úspěšnost závisí na typu dokumentu

Verifikace:

- ▶ knihy, eseje: 95 % → 99 %
- ▶ blogy, články: 70 % → 90 %

Přiřazování (záleží na počtu kandidátů, př. z blogů):

- ▶ 4 kandidáti: 80 % → 95 %
- ▶ 100 kandidátů: 40 % → 60 %

Shlukování:

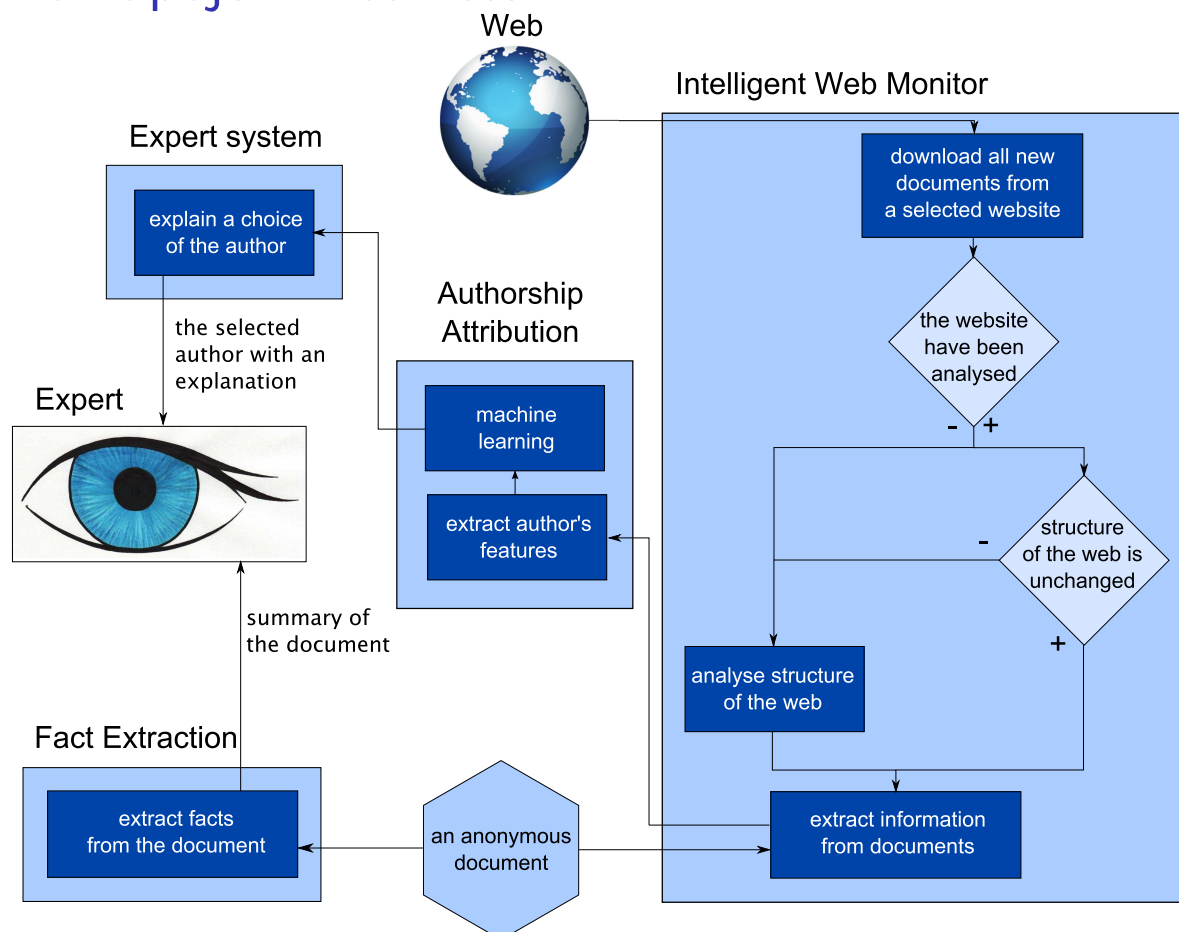
- ▶ vyhodnocení záleží případ od případu, není metrika

Přidání Internetu

Co potřebujeme:

- ▶ Znat weby, kde jsou texty autorů.
- ▶ Detekovat strukturu webů.
- ▶ Pravidelně stahovat nové dokumenty z webů (nutná struktura).
 - Odhalit změnu struktury webu a aktualizovat informace.
- ▶ Dokumenty spravovat v databázi.
 - Vyhledávání (stovky tisíc a více dokumentů)
 - Hledání dle času, kategorií, autora, ...
- ▶ Předzpracovávat si dokumenty.
- ▶ Ukládat si drahé mezivýsledky (nepočítat např. frekvence slovních druhů vícekrát pro jeden dokument).

Schéma zapojení Internetu

Shrnutí

- ▶ Projekt se dokončuje tento rok, ale práce na jeho rozšiřování budou pokračovat nadále
- ▶ Pokud vás něco zaujalo, je pravý čas se přidat
 - lingvistika nebo statistika (1 b)
Vytvářet **nové charakteristiky autora** (analýza chyb, nářečí, počet vět, formátování textu, či nejlépe vymyslet vlastní)
 - grafika nebo analýza dat (1 d)
Vymyslet kreativní přístupy k **vizualizaci výstupních dat**, případně k sumarizaci výsledků programu, aby jim rozuměl školený uživatel
 - programování a struktura webu (1 d, 1 b)
Navrhnout nové metody pro **automatickou detekci struktury webu**, přihlašování se ke zdrojům vyžadujícím autentizaci, vyhledávání odkazů na dokumenty v doméně
 - strojové učení a analýza
Hrát si s různými metodami **strojového učení** a frameworky
 - vše ostatní
A mnoho dalšího, stačí se domluvit, jsou potřeba **lingvisti, programátoři, grafici, právníci, ...**

Syntaktická analýza přirozeného jazyka

Syntaktická analýza:

- ▶ odhalení povrchové struktury věty
- ▶ základ pro analýzu jazyka na vyšších úrovních

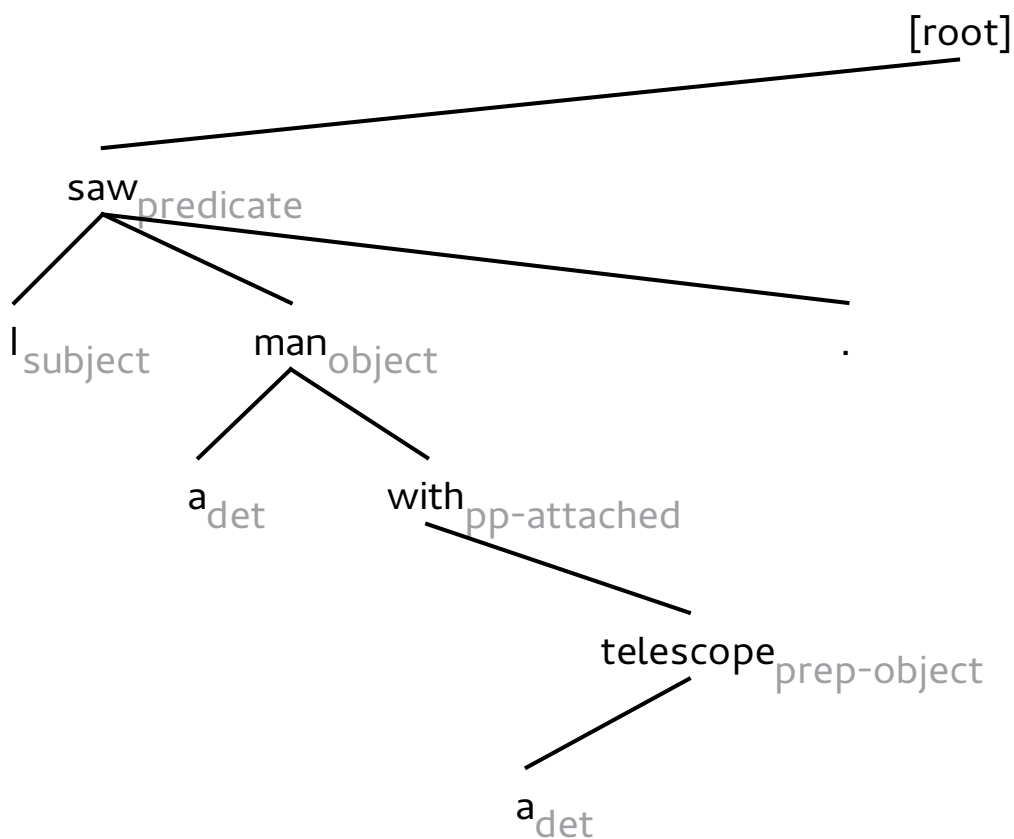
Závislostní formalismus:

- ▶ strukturní vztahy kódovány závislostmi mezi slovy na vstupu
- ▶ pražský korpus závislostních stromů PDT

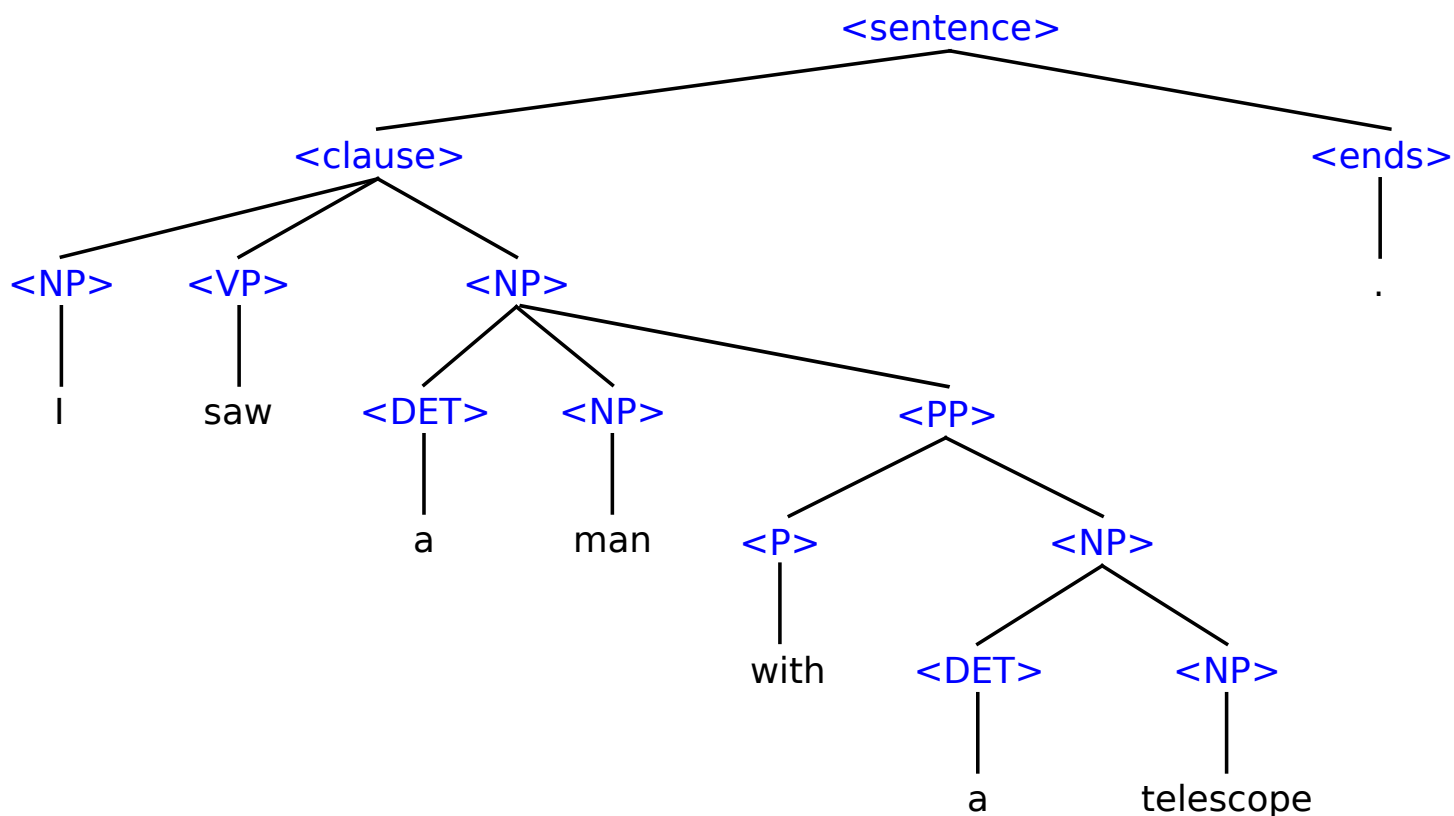
Složkový formalismus:

- ▶ strukturální vztahy popisovány stromem odvození z gramatiky
- ▶ brněnský analyzátor synt

Závislostní strom – příklad

Složkový strom – příklad

Syntaktická analýza přirozeného jazyka

Parciální syntaktická analýza:

- ▶ nezajímá nás kompletní strom, jen některé vztahy
- ▶ např. systém VaDis, **Word Sketches**

Použití syntaktické analýzy:

- ▶ jakékoli pokročilejší zpracování jazyka
- ▶ např. vztahy mezi slovy → logické konstrukce
- ▶ odvozování z textu
- ▶ extrakce informací
- ▶ opravy jazykových chyb
- ▶ ...

Syntaktický analyzátor SET

„Syntactic Engineering Tool”

- ▶ jednoduchost v návrhu i v použití
- ▶ → snadné úpravy pro použití v různých aplikacích
- ▶ některé syntaktické jevy jsou lépe rozpoznatelné než jiné
- ▶ nejprve určíme snadnější vztahy, dále pokračujeme složitějšími

Principy:

- ▶ využití principů parciální analýzy pro analýzu úplnou
- ▶ pravidlový systém – množina vzorků
- ▶ **pattern matching** – vyhledávání vzorků v textu

Jazyk pro definici pravidel

Každé pravidlo obsahuje dvě části – **šablonu** a **akce**

- ▶ šablona určuje, co se v textu má hledat
- ▶ akce určují, jaké syntaktické vztahy mají být vyznačeny
- ▶ a morfologické shody
- ▶ pravděpodobnostní ohodnocení nalezených vzorků – délka, pravděpodobnost pravidla

Příklady pravidel:

```
prep ... noun          AGREE 0 2 c MARK 2 DEP 0 PROB 500
noun ... noun2        MARK 2 DEP 0
[tag k1] ... [tag k1c2]      MARK 2 DEP 0
verb ... comma conj ... verb ... bound      MARK 2 7 <relclause>
```

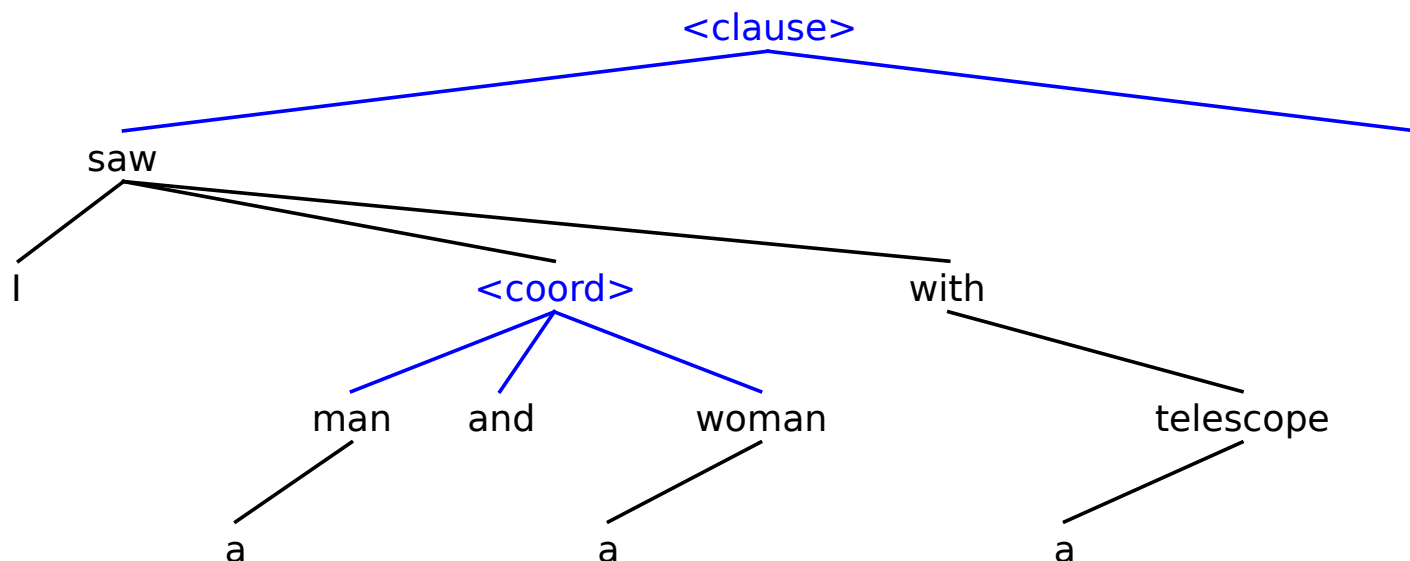
Výstup analýzy

Tzv. **hybridní stromy** – kombinují závislostní a složkové prvky

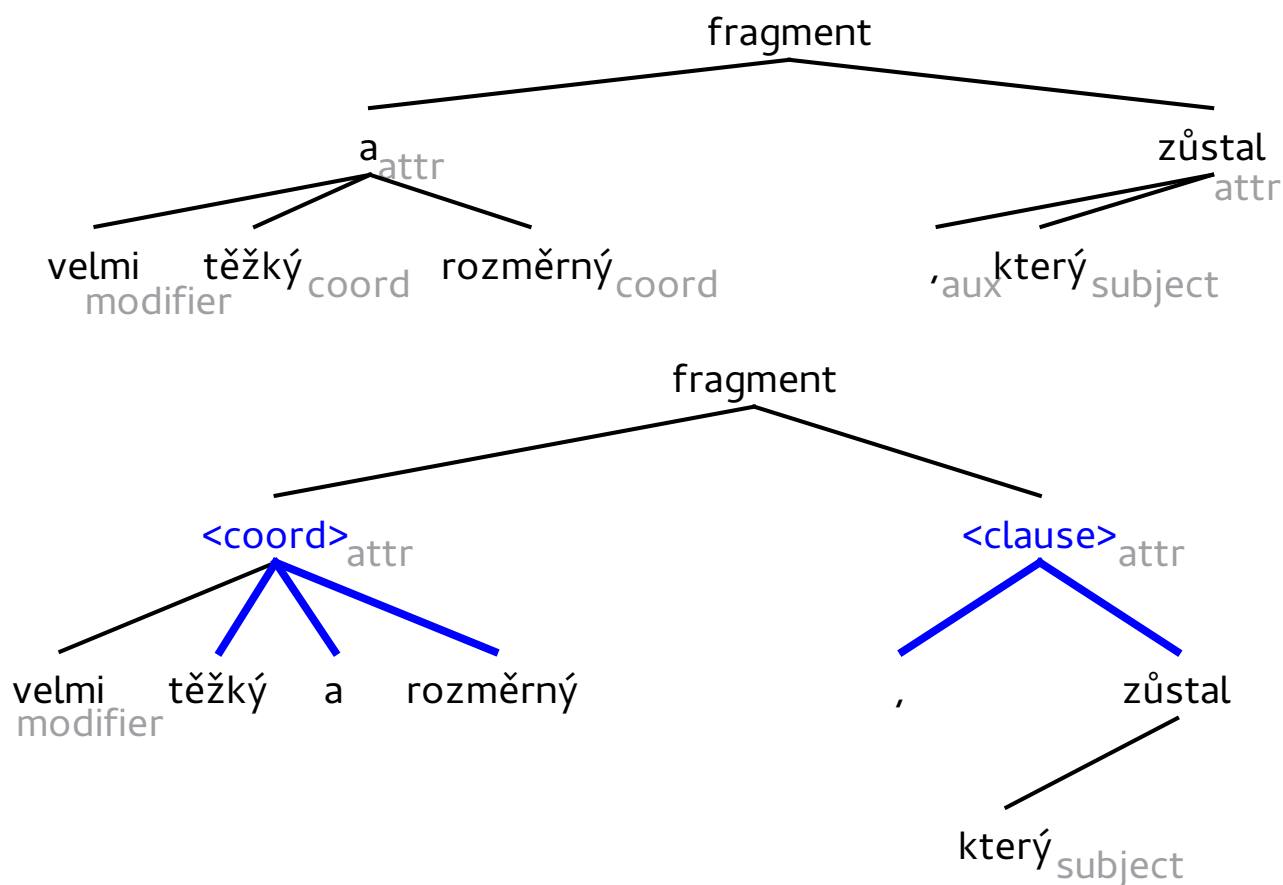
- ▶ čitelnější pro člověka
- ▶ rozlišování složkových a závislostních jevů je výhodou při analýze
- ▶ možnost převodu do čistě závislostního i čistě složkového formátu

Na výstupu analýzy je vždy **jediný strom**, možnost výpisu **všech nalezených vzorků** – zachycení možné víceznačnosti

Hybridní strom – příklad

Hybridní a závislostní strom

Implementace

Technické detaily

- ▶ implementace v jazyce Python
- ▶ objektový model věty, pravidel a syntaktických vztahů
- ▶ ucelený soubor pravidel pro analýzu syntaxe češtiny
- ▶ gramatiky pro angličtinu, slovenštinu, slovesné fráze ...
- ▶ 3000 řádků kódu, 70 pravidel

Funkce:

- ▶ analýza morfologicky označovaného textu
- ▶ výstup ve formě různých typů stromů, frází a kolokací
- ▶ reprezentace víceznačnosti
- ▶ grafická vizualizace výstupu

Přesnost a rychlost

Rychlost:

- ▶ asymptoticky $O(R N^2 \log(R N^2))$
- ▶ v praxi 0.14 sekundy na větu

Přesnost závislostního výstupu (vzhledem k PDT, SET v0.3):

Testovací sada	Přesnost – průměr	Přesnost – medián
PDT e-test	76,14 %	78,26 %
BPT2000	83,02 %	87,50 %
PDT50	92,68 %	94,99 %

Aplikace

Poslední vývoj:

- ▶ metodologie vyhodnocování proti anotovaným datům je kontraproduktivní
- ▶ → zaměření na využití v aplikacích

Aplikace:

- ▶ verifikace autorství
- ▶ extrakce informací
- ▶ automatické odvozování z textu
- ▶ automatické opravy chyb
- ▶ skloňování českých frází
- ▶ rozpoznávání anafor
- ▶ automatické odpovídání na otázky
- ▶ ...

Shrnutí

Syntaktický analyzátor SET:

- ▶ postupně vyhledáváme vzorky v textu (**pattern matching**)
- ▶ vybíráme a vyznačujeme nejpravděpodobnější z nich

Výhody navrženého přístupu:

- ▶ jednoduchost a průhlednost ve srovnání s formálními přístupy
- ▶ čitelnost kódu (Python vs. C)
- ▶ čitelnost množiny pravidel a procesu analýzy
- ▶ nezávislost na anotovaných datech
- ▶ → lepší využitelnost v praktických aplikacích

<http://nlp.fi.muni.cz/projects/set>